

Ime koje valja pamtiti

Silvana BURILOVIĆ CRNOV, *Smiljana Rendić*.
Katolička novinarka i pratiteljica Drugoga vatikanskog sabora, Katolički bogoslovni fakultet, Doktorska disertacija iz fundamentalne teologije, Split, 2019, 550 str.

Ljiljana Matković-Vlašić

Pozamašna doktorska disertacija Silvane Burilović Crnov o čuvenoj katoličkoj novinarki Smiljani Rendić (1926.-1994.) svakako je važan pothvat da se otme zaboravu osoba koja je svojim radom u teškim vremenima zadužila našu crkvenu povijest. Bez nje Glas Koncila ne bi bio ono što jest, a to joj priznaju svi dosadašnji glavni urednici tog upravo legendarnog lista koji nas je, posebno u šezdesetim godinama prošloga stoljeća, vodio još neutrtim stazama Drugoga vatikanskog koncila. Smiljana Rendić jedina je dobitnica Zlatnog pera Glasa Koncila, a u povodu njezine smrti 1994. napisano je u Glasu Koncila da je umrla najistaknutija hrvatska katolička novinarka svih vremena.

Vrlo me je iznenadilo što su mnogi današnji vjernici, koje sam osobno upitala jesu li čuli za Smiljanu Rendić, odgovorili niječno. Upravo me ta disertacija potaknula da provedem tu svoju malu privatnu anketu. Nameće mi se pitanje: Zar se nije mogao tijekom prošlih godina upriličiti neki znanstveni simpozij koji bi pridonio sjećanju na tu izuzetnu osobu? Ova disertacija uvelike nadoknađuje sve dosadašnje propuste, a i daje poticaj da se pojedini segmenti iz života Smiljane Rendić produbljeno prouče. Autorica je obradila društveni kontekst koji je prethodio Drugom vatikanskom koncilu, angažman laika između dva svjetska rata, pojavu Glasa Koncila, koncilске probleme u našoj sredini i upravo divovski rad Smiljane Rendić koja je, zahvaljujući svojem fotografskom pamćenju i znanju brojnih jezika, iako samouka, obilježila svojim radom, osobnim žrtvama i stradanjima ono teško razdoblje naše crkvene i općenito hrvatske povijesti. Ostalo je još mnogo neistraženog materijala. Generacija koja je požudno čitala njezine članke u Glasu Koncila, potpisane s Berith, šezdesetih godina prošloga stoljeća znatno je prorijeđena. I ja sam pripadnica te generacije, a imam i osam pisama Smiljane Rendić iz kojih se vidi da me je pozvala u Rijeku, gdje je živjela, želeći me upoznati i surađivati sa mnom, jer sam se od kraja 1966. angažirala u *Svescima* i nešto kasnije u Kršćanskoj sadašnjosti. Čudi me da ta opsežna disertacija

zanemaruje te činjenice i općenito nas žene, jer nisam jedina s kojom se Smiljana Rendić dopisivala i s kojom je surađivala. To što na jednom mjestu gospodin Čutura, kojega je autorica intervjuirala, spominje Matkovićku (zar nemam ime i prezime?) s kojom je Smiljana Rendić razgovarala o zdravom feminizmu, govori najbolje o stavu prema ženama koji se ni do danas nije promijenio.

Disertacija pokazuje svojstva biografije širinom pojedinosti i podataka koje donosi. Koliko god je to neobično, s obzirom na uobičajene disertacijske standarde, možemo se nadati da će upravo to dati poticaja da se pojedini segmenti iz života značajne novinarkе posebno i produbljeno obrade bilo u novim disertacijama bilo u jednoj možda čak romansiranoj biografiji. Inače, po mojem mišljenju, u doktorske disertacije ne bi trebalo stavljati privatnosti osobe kao, primjerice, kako je izgledala, kako se voljela odijevati, zašto se nije udala, je li imala neku ljubav itd. Disertacija nije isto što i privatna biografija. Naravno da se o svemu tome može diskutirati, a ja ne želim nametati svoje mišljenje, pa ni umanjivati vrijednost ove disertacije koja je neosporna upravo zbog obilja dokumentiranih činjenica. Autorica se služi hermeneutskom metodom iščitavajući tekstove Smiljane Rendić u njihovu kontekstu. Tako dobivamo vjernu sliku jedne stvarnosti bez koje nam mnogo toga ne bi bilo jasno. Prvi dio disertacije: *Život i djelo* upoznaje nas s društvenim prilikama i kulturno-religijskim okolnostima koje su utjecale na oblikovanje Smiljane Rendić kao osobe i novinarkе. Istaknuti su i otpori koje je doživljavala, jer su joj neki tekstovi ostali neobjavljeni ili kraćeni i protiv njezine volje nepotpisani. Bila je na kraju izvrgnuta progonu i sudskom procesu zbog članka »Izlazak iz genitiva« u časopisu *Kritika* 1971. Drugi dio disertacije pod naslovom: *Smiljana Rendić i Drugi vatikanski sabor*, kao i treći dio pod naslovom: *Recepcija Drugoga vatikanskog sabora u misli Smiljane Rendić*, imaju brojna poglavlja od kojih bi svako moglo biti posebna knjiga. Činjenice koje disertacija donosi opsežno su dokumentirane, a zbog velikog obilja nije se lako u svemu snaći.

Autorica na kraju donosi svoje intervjuje s dosadašnjim glavnim urednicima Glasa Koncila te s još nekim osobama koje su poznavale Smiljanu Rendić. Opsežna korespondencija koju je Smiljana Rendić vodila djelomično je spomenuta, a bit će objekt nekog budućeg rada. To zasigurno zavrjeđuje, jer je i ona sama držala da je upravo u svojim pismima postigla najviši spisateljski domet. Zbog svojeg temperamenta Smiljana Rendić bila je kontroverzna osobnost koja se nije libila čak ni autoritetima u lice reći neugodne stvari, pa i povrijediti ih, ako je trebalo reći istinu. Zato joj to poštene i razumni ljudi nisu mogli zamjeriti nego su je upravo zbog toga još više cijenili, jer, htjeli joj to priznati ili ne, bila je ne samo novinarka nego i junakinja kakvih više nema. Kao što se vidi i iz ove disertacije, žestoko se borila za svoja uvjerenja, a bila je vjernica koju ništa nije moglo uzdrmati u toj vjeri koju je iskreno svjedočila, žrtvujući dobar dio životne sigurnosti. Sjećam se kako mi je jednom prilikom rekla: »I da cijeli svijet zajedno sa Svetim Ocem izgubi vjeru, ja je ne bih izgubila!«